

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Színházak és Közönség

Magyarország

Bp.

1919. 11. 5.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Idő

"1919"

Személy

Színházak és közönség

Budapest, november 4.

A színházlátogató, helyesebben szórakozó, eddig egészen különös és előre kiszámíthatatlan módon nyilatkozott meg nálunk az utolsó évek során. Amíg a háboru előtt a mulatóhelyek nézőterei átlagosan félig teltek meg, addig a háboru első évében ugyiszólván nullára apadt le a nézőközönség száma, hogy csakhamar rohamosan szökjön fel a nézőtéri férőképeség száz százalékaig. Ugrásszerűen, szinte egyik estéről a másikra fokozódott a színházak bevétele és az 1914—1915-ös kényszer-csonka-szezon redukált helyárait nemcsak hogy a normálisra állították vissza, de azóta már négy-ötöszer újra magasabbra emeltek a magán- és állami színházak.

Igy utólag persze mindezt meg lehet magyarázni. A háboru kitörésével együttjáró izgalom, általános bizonytalanság és ideiglenes pénztelenség, sok emberben a gyűsz, vagy a hozzátartozói iránt érzett aggodalom tartotta vissza a publikumot a színházbajárástól. A főváros lakossága azonban egyre növekedett, idegenforgalma (főleg a katonaság révén) megszorodott, a pénzszerzési alkalmak bővebbek lettek, de a legfontosabb — pszichológiai — motívum mégis az lehetett, hogy mindenki menekülni akart a reális, szomorú és véres valóságból valami szebb, költőibb, vagy derűsebb, mindenesetre egy elvontabb világba. (Nálunk különben majdnem hajszálnyi pontosság-

gal ugyanaz történt, ami Franciaországban először a napóleoni idők, másodsor a 70—71-es háboru alatt.)

A publikum tehát — szinte válogatás és kritika nélkül — tödult estéről-estére a szórakozóhelyekre, tekintet nélkül a helyárakra, a műsorra, vagy szereplőkre. Állandóan megteltek összes színházaink, kabaréink, hangversenyeink, zsufolt volt minden mozi is, ahogyan jól ment a háboru alatt a vendéglőknek, zenés kávéházaknak, baroknak és táncművelőeknek is.

Ez a szórakozási tébolý a tavalyi szezonban érte el a tetőpontját. „Mint amikor valaki a vesztét érzi” — szokták mondani — hetekkel előre kellett aránylag gyenge „művelzetekre” a jegyet megváltani. Az emberek százai állottak sort hajnaltól egy-egy kasszanyitás előtt, sőt az emberek százai éltek igen jól a jegy-azsiozátsból évekig. Nem esoda: a főváros lakossága talán a két milliót is elérte, pénz annyi volt, mint a pelyva, munkaalkalom kevés, az emberek el is szokták alaposan a dologtól.

Kevés változás állott be az idei színházi szezonban, amikor a drágaság már a túrheteretlenségig fokozódott, pénz pedig kevesebb van, mint eddig volt. Most úgy áll a helyzet, hogy jó darab jó előadására mindig „táblás ház” van, különben pedig főbbé-kevésbé ingadozik a kasszarapport. Az egyetlen kivétel ez alól a szabály alól az *Operaház*, amely soha nem álmódott rekordot ér el bevétel dolgában. Így a legutóbbi helyáremelés következtében körülbelül napi 23.000 koronát vesz be a pénztár, ami évi 8—8½ milliónak felelne meg.

Érdekes dolog összehasonlítani a közönség izlését a mult és a jelen szempontjából. Háboru előtt például a Nemzeti Színház klasszikus előadásai csak úgy kongot az ürességtől. Shakespeare, Molière, Goethe, Schiller éhenhalhattak volna szokból a tantiémektől, — ha éltek volna. Akkor a francia társadalmi drámák kellettek. Ma ellenben biztos maximális bevételt jelent egy Bánkban, Othello, Tudós nők, Faust, vagy Ármány és szerelem — előadás. Az Opera üres nézőtere közmondásos volt még alig néhány éve, ma boldog és szerencsés az, aki egy karzati jegyhez jut.

A magán-színházak még szintén igen jól mennek. Igaz, hogy ki kell tapogatni azt a darabot, ami a közönség mai szíja ize szerint való. A Vigben az „Ocskay brigadéros” mellett a „Legszebb kaland” jelent mindig zsufolt házat, a Magyarban a „Sasfők”. Szólv minden, ami kiragad a ma fázós nyomoros, keserű világából, ami romantikát, jökedvet vagy nemzeti érzést ad az elesigázott, agyonterrorizált szegény pestieknek.

Nagy lelki problémának, szegény mihö, szürke és rideg polgári kérdések nem kellenek. Ezért utasítja most vissza a közönség Ibsent, ezért nem hozott felt házat a kommün alatt sem a Bunda, vagy a Dada.

De ne beszéljünk publikumról, mint állandó és egységes faktorról. A publikum is változott, szinte rétegenként és évenként cserélődött ki, vagy cserélt helyet. Arról nem is szólv, hogy a négyhónapos rémuralom alatt az analfabéta tömeg ürte tele a páholyokat és a földszint első helyeit, amíg az u. n. lateiner-osztály a magasabb régiók-

ra szorult, de szólunk a háboru közönségéről, amely egészen más volt, mint a béke-idők publikuma.

A háboru tipikus közönsége a „hadimilliomosokból” telt ki, a lelketlen uzsorás-parvenüknék ebből a neveiséges, félszeg és antipatikus osztályából, amelyben nem volt annyi szeméremérzet és majmolási képesség, hogy ne a páholy könyöklőjén fogyassza el — papírosról — a szalámiját és ne a zsölyében rágja le a csontját a libahúst. Ez a publikum beszélt hangosan a legfinomabb dialógusok alatt, ez nem értette meg a darabot, ez röhögött bele a jelenetekbe és ez nem tapsolt a relevonások végén. Ez volt az utóbbi évek legkellemetlenebb és legrosszabb közönsége. Rosszabb, mint a „proletárok”, akik legalább csöndesen ülve űnalkoztak, vagy aludták végig Aidát vagy Hamletet és az pl. ritka esetnek számít, amikor egy páholyban alsóst játszótlak a szünetekben és igen apprehendáltak, amikor a nézőtér elsőtéült és ők kénytelenek voltak Faust és Margit történetében gyönyörködni.

A régi jó, megértő, intelligens közönséghez a legközelebb a mai áll. Bár a középosztály nyomor-

rusága még egyre tart, sőt fokozódik, a nézőtere-
ken ezt a típust látjuk többségben. Ez költi meg
jó darabok jó előadásain a színházat, ez nézi meg
akárhányszor a Kaméliás hölgyet, a Dolovai ná-
bob leányát, a Három testőrt, a Nők barátját, a
Császár és komédiást, a Bizáncot, meg az összes
klasszikusokat a Nemzetiben, minden előadást az
Operában, a Farsang tündérét a Királyban, a Leg-
szébb kalando! a Vígsházban, ez szereti a kis
Rottot és Medgyasszay Vilnát, sőt ez turázik föl
a Várba is, hogy a lelkes új kis színészcsapat mű-
vészetében gyönyörködjék. De ez utasít vissza
minden középzerűt, és rosszat és ez buktat meg
minden művészi nívón alul álló vállalkozást. Mert
csak a legjobbra jut pénze, bárha a színházjegy
ára még mindig nincsen arányban a minden más
téren uralkodó monstre-árakkal, mert a békebeli
hét-nyolckoronás földszinti jegy ma legfeljebb
csak husz korona, de a békebeli egy korona het-
venes zsir ma száz-százhusz, a békebeli kétkoro-
nás nyakkenő ma ötven-hetven korona.

Azonban ez a helyes út, ami a direktorokat
jó műsor-csinálásra serkenti. A publikum maga-
sabb rétege neveli az alsóbbak ízlését. És így ju-
tunk a jövőben jó darabokhoz jó előadásokban.